

УДК 347.99:07(477)

DOI: <https://doi.org/10.18524/2308-3255.2024.30.318422>

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУДУ В УКРАЇНСЬКИХ ЗМІ

Олена Іщенко,

старша викладачка кафедри журналістики, реклами та медіакомунікацій
факультету журналістики, реклами та видавничої справи
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
e-mail: olenka11121997@ukr.net
ORCID iD: 0009-0006-0502-2059

«Свобода ЗМІ, яка є невід’ємною складовою свободи самовираження поглядів, має винятково важливе значення в суспільстві, що базується на верховенстві права. Однак, це право не є абсолютним, а особливо в площині здійснення судочинства. Таке право має бути збалансоване з іншими правами людини, передусім — з правом на справедливий суд. Цей аспект є головним у міжнародних стандартах взаємодії судів та медіа» [7], — наголошують Людмила Опришко та Людмила Панкратова у посібнику «Основи судової журналістики».

У статті досліджено взаємодію суду та журналістів, а саме репрезентацію судової проблематики в українських ЗМІ. Проаналізовано як часто медіа пишуть про діяльність суду, чи дотримуються автори матеріалів основних принципів судової журналістики.

Ключові слова: суд, судова журналістика, основи судової журналістики, судові процеси, суд та ЗМІ.

Актуальність дослідження. Постановка проблеми та її зв’язок із науковими та практичними завданнями.

Комунікація між органами судової влади та громадянами є складовою демократичного суспільства, в якому ЗМІ виступають посередниками між судом та аудиторією. Про взаємодію медіа та суду було узагальнено ще в Мадридських принципах взаємодії засобів масової інформації та суддівської незалежності в 1994 році. Згодом, у низці рішень Європейського суду з прав людини почали розглядатися суперечки, пов’язані з репрезентацією судових процесів у ЗМІ, зокрема обмеженням прав журналістів на доступ та висвітлення інформації. У посібнику «Зв’язки з громадськістю в судах» автори Д. Вон, Н. Петрова, Д. Філіпенко,

Ю. Мухін, І. Солдатенко та В. Земляной наводять показові приклади таких суперечок: справа «Санді таймс» проти Сполученого королівства», справа «Де Гаєс та Гійзельс проти Бельгії», справа «Барфод проти Данії» [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Особливості функціонування судової гілки влади та засобів масової інформації розглядалися в таких працях, як: «Основи судової журналістики» Л. Опришко та Л. Панкратової [7]; «Взаємодія мас-медіа та органів державної влади» Т. Андрійчук та М. Андрійчука [1]; «Права людини та масмедіа в Україні: збірник конспектів лекцій» за редакцією

К. Шендеровського та І. Виртосу [8]; «Зв'язки з громадськістю в судах» за авторством Д. Вона, Н. Петрової, Д. Філіпенка, Ю. Мухіна, І. Солдатенко та В. Земляного [5].

Мета дослідження полягає в тому, щоб на прикладі українських ЗМІ показати взаємодію між судом та журналістами в контексті висвітлення судової проблематики; дослідити, як вітчизняні медіа пишуть про судові процеси, чи дотримуються основних принципів судової журналістики та журналістських стандартів, як часто представники судочинства коментують події у матеріалах.

Виклад основного матеріалу дослідження.

При висвітленні судових процесів журналісти мають дотримуватися основних принципів інформаційних відносин. Серед них — дотримання журналістських стандартів: точності, оперативності, відокремлення фактів від коментарів, дотримання балансу думок та точок зору, повноти, а також правил викладених в Етичному кодексі українського журналіста.

Дослідниці Л. Опришко та Л. Панкратова наводять основні принципи судової журналістики при взаємодії суду та медіа:

- 1) Принцип 1 — Інформування громадськості через засоби масової інформації;
- 2) Принцип 2 — Презумпція невинуватості;
- 3) Принцип 3 — Точність інформації;
- 4) Принцип 4 — Доступ до інформації;
- 5) Принцип 5 — Шляхи надання інформації засобам масової інформації;
- 6) Принцип 6 — Регулярна інформація під час судового провадження;
- 7) Принцип 7 — Заборона використання інформації;
- 8) Принцип 8 — Захист приватного життя в контексті судового провадження, що триває;
- 9) Принцип 9 — Право на спростування та право на відповідь;
- 10) Принцип 10 — Запобігання упередженості;
- 11) Принцип 11 — Упередженість у зв'язку із досудовим оприлюдненням;
- 12) Принцип 12 — Допуск журналістів;
- 13) Принцип 13 — Допуск журналістів до залу суду;
- 14) Принцип 14 — Прямі трансляції в залах судових засідань;

- 15) Принцип 15 — Підтримка висвітлення засобами масової інформації;
- 16) Принцип 16 — Захист свідків;
- 17) Принцип 17 — Висвітлення ЗМІ інформації про виконання судових вироків;
- 18) Принцип 18 — Висвітлення ЗМІ інформації по закінченні дії судових вироків» [7].

Зазначені стандарти, на нашу думку, є вагомим практичним інструментом, яким мають користуватися як ЗМІ, так і судова гілка влади. Адже окреслені принципи будують «містки» доброзичливого, рівного та неупередженого ставлення судової адміністрації до різних видів медіа. З іншого боку, на думку дослідниць Л. Опришко та Л. Панкратової: «такі стандарти будуть плекати добросовісність журналістів, які висвітлюють судові процеси, й допоможуть їм уникнути необґрунтованого притягнення до відповідальності. Наведені стандарти також додають знань до освіти журналістів у висвітленні судової тематики. Їх також варто враховувати при виробленні засад редакційної політики ЗМІ» [7].

На сьогоднішній день український інформаційний простір переповнений різноманітними проблематиками: екологічною, освітньою, правозахисною тощо. Проте, чи часто висвітлюється судова тематика? Це власне і стало об'єктом нашої роботи.

Для дослідження було обрано чотири провідні українські онлайн-медіа: ТСН.ua, Українська правда, Детектор медіа та 24 канал. Хронологічні межі моніторингу — вересень-жовтень 2024 року. Загалом до вибірки увійшло 453 новини на зазначену тематику, з яких — 79 стосувалися безпосередньо діяльності суду та суддів.

Одним із аспектів дослідження стала тональність публікацій. У ході роботи ми з'ясували, що негативних матеріалів значно більше, ніж позитивних та нейтральних. Такий дисбаланс, на думку автора моніторингу Інституту масової інформації Олексія Братущака, можна пояснити двома причинами: «Перша: у судах розглядається позиція двох сторін — обвинувачення та захисту. У кожній сторони можуть бути свої оцінки щодо рішень суддів. І дуже часто ці оцінки геть протилежні. Друга: майже абсолютна відсутність представлення позиції судів у новинах» [3].

Досить показовою у нашому випадку є друга причина, оскільки було помічено, що судді та представники судочинства не часто виступають експертами в публікаціях та фактично не коментують події. Лише в поодиноких випадках журналістам вдалося отримати коментарі від представників пресслужби, або самих суддів.

Приклади новин з коментарями представників судів:

ТСН.ua: Справа Ігоря Коломойського: що відомо про слідство і що кажуть адвокати бізнесмена [11];

24 канал: У керівників МСЕК можуть конфіскувати вилучені під час обшуків гроші, — Верховний Суд [15];

Українська правда: Речник: МКС може розслідувати участь Білорусі в депортації українських дітей [9];

Детектор медіа: Апеляційний суд підтримав Портнова у справі проти керівниці бюро «Радіо Свобода» Наталії Седлецької [2].

На період дослідження не припинялися розмови щодо резонансної справи — вбивства колишньої депутатки, мовознавиці Ірини Фаріон. Українські медіа рясніли повідомленнями про судову справу. Досліджувані ЗМІ не стали винятком. Так, за вересень-жовтень 2024 року на ТСН.ua було опубліковано 3 матеріали; 24 канал — 16 матеріалів; Українська правда — 4 матеріали; Детектор медіа — 3 матеріали. Журналісти дотримувалися об'єктивності при висвітленні даної судової справи. Подавали інформацію неупереджено, з дотриманням журналістських стандартів та Кодексу журналістської етики. Нами не було помічено порушень у використанні термінології щодо підозрюваного.

Приклади новин у справі Ірини Фаріон:

Детектор медіа: Суд арештував знайдену під час обшуку зброю у справі про вбивство Ірини Фаріон [12];

Українська правда: Суд не випустив під домашній арешт підозрюваного у вбивстві Фаріон [13];

24 канал: Суд у справі Фаріон: суд озвучив рішення щодо запобіжного заходу Зінченку [14];

ТСН.ua: Вбивство Ірини Фаріон: про що завтра може заявити 18-річний підозрюваний [4].

Якщо говорити про жанрову палітру матеріалів, то переважає інформаційна група жанрів — новини. Аналітичну групу представлено у вигляді кореспонденції, коментарю. Жанр статті відсутній. Також наявний брак відеоматеріалів. Така тенденція спостерігається в усіх аналізованих ЗМІ. На нашу думку, це пов'язано з обмеженням доступу журналістів до приміщень судових засідань.

Не зважаючи на те, що сьогодні правила доступу до приміщень суду в Україні врегульовано низкою законів, на жаль, трапляються випадки порушення цих правил, як з боку судової влади, так і з боку журналістів. Зокрема, судова адміністрація може не повідомити про час та місце розгляду справи заздалегідь, а журналісти, натомість можуть не надавати необхідних документів для дозволу на зйомку в залі суду. Такі конфліктні ситуації трапляються, а тому Державна судова адміністрація України та Рада суддів України й досі здійснює роботу з підготовки нових уніфікованих правил пропуску до залів суду.

З початку повномасштабного вторгнення росії на територію України кількість матеріалів на окреслену тематику зростає. ЗМІ висвітлюють не лише діяльність українських судів, але й рішення російських. До прикладу, матеріал «У Росії 26-річну українку засудили за прізвище Навальна — росЗМІ» [16]. У цьому матеріалі журналісти ТСН.ua посилаються на видання «Медіазона». Прямих коментарів суддів немає. Матеріал висвітлено однобічно, опираючись лише на цитати адвоката дієччини. Відповідно можемо констатувати факт, що порушений такий журналістський

стандарт, як баланс думок та точок зору. Тональність висвітлення нейтральна. У матеріалі міститься суб'єктивна думка журналіста, називаючи рішення російського суду «незаконним», при цьому ніяк це не аргументуючи.

У ході дослідження також було з'ясовано, що об'єктом зацікавлення українських журналістів є не лише професійна діяльність суддів, але й корумпованість представників судочинства. Автори матеріалів дозволяли собі використовувати оціночні судження, власну думку, підсилюючи негативне ставлення аудиторії до героїв публікацій.

Приклади матеріалів:

ТСН.ua: Елітна нерухомість та дороге авто: як суддя з Київського апеляційного суду приховує своє розкішне життя [6];

Українська правда: Bihus.Info: Суддя Верховного суду проживає в котеджі за 18 млн грн, який записаний на тещу [17].

Не поза увагою журналістів опиняються й скандали навколо суддів. Так, 24 канал опублікував відео сюжет «Скандал! Суддя Печерського суду ухвалила ганебне рішення по казино, що пов'язане з Росією. Деталі» [10]. У цьому матеріалі розповідається про те, що суддя Печерського суду Світлана Смик ухвалила рішення про негайне повернення 2,6 млрд грн онлайн-казино Pin-Up, яке має зв'язки з росією. Спочатку ці кошти були направлені на закупівлю військових облігацій. Виходить, що тепер ЗСУ винні росіянам кошти. Далі наголошується, що ще ніколи так швидко рішення не приймалися в Печерському суді. Журналісти називають це рішення «ганебним». Особливого резонансу воно зазнало через те, що оскарженню за рішенням судді воно не підлягає. Сама суддя ніяких коментарів не надала, а експертом, що прокоментувала ситуацію стала Голова агентства з розшуку та менеджменту активів Олена Дума.

Висновки та перспективи дослідження.

Отже, провівши дослідження ми дійшли висновку, що судова проблематика в українських ЗМІ розкрита не повною мірою. Спостерігаємо ситуацію, коли судова гілка влади перебуває в мовчазній позиції. На нашу думку, це одна з головних причин, чому в громадськості формується негативне ставлення до всієї судової та суддівської системи. Саме відсутність коментарів у матеріалах, де б спікерами виступали судді, або прессекретарі знижують довіру аудиторії. Також потребують змін й підходи до мас медійного висвітлення діяльності судів та роботи суддів. З одного боку, представники судочинства мають дбати про позитивний імідж в ЗМІ, робити кроки для більшої присутності в медіа. З іншого боку, журналісти при висвітленні судової тематики мають залишатися неупередженими, об'єктивними та дотримуватися правил та принципів судової журналістики.

Нами було помічено, що в інформаційному полі відчувається відсутність аналітичних матеріалів на задану тематику. Спостерігається певний дисбаланс між позитивними та негативними журналістськими публікаціями. Формування образу суддів

в цілому відбувається за допомогою підсилених стереотипів щодо корумпованості. Публікації несуть певні гіпотези, без подальшої аргументації. Журналісти дозволяють висловлювати власну думку, в окремих випадках спостерігається також вживання неправильної термінології.

Тема взаємодії судів та ЗМІ є цікавою та перспективною. У подальшому плануємо розглянути аспект правових ризиків судової журналістики та захисту журналістів при висвітленні судових проваджень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андрійчук М. Т., Андрійчук Т. С. Взаємодія мас-медіа та органів державної влади : навч. посіб. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 114 с.
2. Апеляційний суд підтримав Портнова у справі проти керівниці бюро «Радіо Свобода» Наталії Седлецької. *Детектор медіа*. 2024. URL: <https://detector.media/infospace/article/232701/2024-09-26-apelyatsiynnyu-sud-pidtrymav-portnova-u-spravi-proty-kerivnytsi-byuro-radio-svoboda-natalii-sedletsyko/> (дата звернення: 25.10. 2024).
3. Братушак О. «Хтось хропе». Як медіа висвітлюють роботу судів. *Інститут масової інформації*. 2021. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/hotos-hrope-yak-media-vysvitlyuyut-robotu-sudiv-i38178> (дата звернення: 23.10. 2024).
4. Вбивство Ірини Фаріон: про що завтра може заявити 18-річний підозрюваний. *TCH.ua*. 2024. URL: <https://tsn.ua/exclusive/vbivstvo-irini-farion-chim-zaymayetsya-18-richniy-pidozryuvaniy-v-izolyatori-i-kudi-divsya-pistolet-2662485.html> (дата звернення: 25.10. 2024).
5. Вон Д., Петрова Н., Філіпенко Д., Мухін Ю., Солдатенко І., Земляной В. Зв'язки із громадськістю в судах : навчально-практичний посібник для суддів і працівників апарату судів. Київ : ТОВ «Друкарня «Бізнесполіграф», 2015. 232 с. URL: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2018/05/Book_Court-Communication_Interactive1.pdf (дата звернення: 23.10. 2024).
6. Елітна нерухомість та дороге авто: як суддя з Київського апеляційного суду приховує своє розкішне життя. *TCH.ua*. 2024. URL: <https://tsn.ua/exclusive/elitna-neruhomist-ta-doroge-avto-yak-suddya-z-kiyivskogo-apelyatsiynogo-sudu-prihovuye-svoye-rozkishne-zhittya-2671182.html> (дата звернення: 25.10. 2024).
7. Опришко Л., Панкратова Л. Основи судової журналістики : посібн. Київ, 2016. 152 с. URL: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2018/05/Courts_and_media_journalists_manual_2016_Ukr1.pdf (дата звернення: 23.10. 2024).
8. Права людини та мас-медіа в Україні : збірник конспектів лекцій. Авт. кол. — за ред. І. Виртосу, К. Шендеровського. Київ : Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, 2018. 260 с.

9. Речник: МКС може розслідувати участь Білорусі в депортації українських дітей. *Українська правда*. 2024. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2024/10/10/7478962/> (дата звернення: 25.10. 2024).
10. Скандал! Суддя Печерського суду ухвалила ганебне рішення по казино, що пов'язане з Росією. Деталі [відео]. *24 канал*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=c1ухqLR7yis> (дата звернення: 25.10. 2024).
11. Справа Ігоря Коломойського: що відомо про слідство і що кажуть адвокати бізнесмена. *ТСН.ua*. 2024. URL: <https://tsn.ua/exclusive/sprava-igorya-kolomoyskogo-scho-vidomo-pro-slidstvo-i-scho-kazhut-advokadi-biznesmena-2652531.html> (дата звернення: 25.10. 2024).
12. Суд арештував знайдену під час обшуку зброю у справі про вбивство Ірини Фаріон. *Детектор медіа*. 2024. URL: <https://detector.media/infospace/article/231196/2024-08-22-sud-areshtuvav-znaydenu-pid-chas-obshuku-zbroyu-u-spravi-pro-vbyvstvo-iryny-farion/> (дата звернення: 25.10. 2024).
13. Суд не випустив під домашній арешт підозрюваного у вбивстві Фаріон. *Українська правда*. 2024. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2024/09/19/7475852/> (дата звернення: 25.10. 2024).
14. Суд у справі Фаріон: суд озвучив рішення щодо запобіжного заходу Зінченку. *24 канал*. 2024. URL: https://24tv.ua/sud-spravi-farion-sud-ozvuchiv-rishennya-shhodo-zapobizhnogo_n2685192 (дата звернення: 25.10. 2024).
15. У керівників МСЕК можуть конфіскувати вилучені під час обшуків гроші, — Верховний Суд. *24 канал*. 2024. URL: https://24tv.ua/kerivnikiv-msek-mozhut-konfiskuvati-vilucheni-pid-chas-obshukiv_n2674079 (дата звернення: 25.10. 2024).
16. У Росії 26-річну українку засудили за прізвище Навальна — рос3MI. *ТСН.ua*. 2024. URL: <https://tsn.ua/svit/u-rosiyi-26-richnu-ukrayinku-zasudili-za-prizvische-navalna-roszmi-2674941.html> (дата звернення: 25.10. 2024).
17. Bihus.Info: Суддя Верховного суду проживає в котеджі за 18 млн грн, який записаний на тещу. *Українська правда*. 2024. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2024/10/7/7478615/> (дата звернення: 25.10. 2024).

UDC 347.99:07(477)

DOI: <https://doi.org/10.18524/2308-3255.2024.30.318422>

REPRESENTATION OF THE COURT'S ACTIVITIES IN THE UKRAINIAN MEDIA

Olena Ishchenko,

Senior Lecturer at the Department of Journalism,
Advertising and Media Communications
Faculty of Journalism, Advertising, and Publishing
Odesa I. I. Mechnikov National University
e-mail: olenka11121997@ukr.net
ORCID iD: 0009-0006-0502-2059

"Freedom of the media, which is an integral part of freedom of expression, is of utmost importance in a society based on the rule of law. However, this right is not absolute, especially in the area of judicial proceedings. This right must be balanced with other human rights, especially the right to a fair trial. This aspect is the main one in international standards of interaction between courts and media" [7], emphasize Liudmyla Opryshko and Liudmyla Pankratova in their manual 'Fundamentals of Judicial Journalism'.

When covering the activities of the judiciary, journalists have the right to disseminate information to the public without any obstacles from the court, unless this information is confidential. The media can inform the public not only when the case is completed and the court decision is made public, but also before the trial and during court hearings. At the same time, it is equally important that the media cover trials responsibly and do not go beyond the limits of what is permitted (adhere to neutrality, objectivity, impartiality, and use the correct terminology for the subject matter).

This opinion is shared by researchers Liudmyla Opryshko and Liudmyla Pankratova, who emphasize that "one of the standards of interaction between courts and media in a democratic society is the principle that the media have the right and obligation to cover problematic issues in the field of justice, to criticize the activities of the judiciary. However, this criticism should be based on verified facts, and judges and judicial officers should be protected from unfounded accusations and generalizations" [7].

The article examines the interaction between the court and journalists, namely the representation of judicial issues in the Ukrainian media. The author analyzes how often the media write about the activities of the court, whether the authors of the materials adhere to the basic principles of judicial journalism and journalistic standards.

Key words: court, court journalism, basics of court journalism, trials, court and media.

REFERENCES:

1. Andriychuk, M. T.; Andriychuk, T. S. (2018) Interaction of mass media and public authorities : tutorial. 114 s. [in Ukrainian].
2. The Court of Appeal upheld Portnov in the case against Radio Liberty bureau chief Natalia Sedletska (2024) *Media Detector*. URL: <https://detector.media/infospace/article/232701/2024-09-26-apelyatsiynny-sud-pidtrymav-portnova-u-spravi-proty-kerivnytsi-byuro-radio-svoboda-natalii-sedletskoi/> (accessed 25.10.2024) [in Ukrainian].
3. Bratuschak, O. (2021) 'Someone is snoring'. How the media cover the work of courts. *Institute of Mass Information*. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/htos-hropeyak-media-vysvitlyuyut-robotu-sudiv-i38178> (accessed 23.10.2024) [in Ukrainian].
4. The murder of Iryna Farion: what the 18-year-old suspect may say tomorrow (2024). *TSN.ua*. URL: <https://tsn.ua/exclusive/vbivstvo-irini-farion-chim-zaymayetsya-18-richniy-pidozryuvaniy-v-izolyatori-i-kudi-divsya-pistolet-2662485.html> (accessed 25.10.2024) [in Ukrainian].
5. Vaughn, D.; Petrova, N.; Filipenko, D.; Mukhin, Y.; Soldatenko, I.; Zemlianoy, V. (2015) Public relations in courts: a training and practical guide for judges and court staff. 232 s. URL: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2018/05/Book_Court-Communication_Interactive1.pdf (accessed 23.10.2024) [in Ukrainian].
6. Luxury real estate and expensive cars: how a judge from the Kyiv Court of Appeal hides his luxurious life (2024). *TSN.ua*. URL: <https://tsn.ua/exclusive/elitna-neruhomistata-doroge-avto-yak-suddya-z-kiyivskogo-apelyaciynogo-sudu-prihovuye-svoye-rozkishne-zhittya-2671182.html> (accessed 25.10.2024) [in Ukrainian].
7. Opryshko, L.; Pankratova, L. (2016) Fundamentals of judicial journalism: a manual. 152 s. URL: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2018/05/Courts_and_media_journalists_manual_2016_Ukr1.pdf (accessed 23.10.2024) [in Ukrainian].
8. Human rights and mass media in Ukraine: A collection of lecture notes [Texts] (2018) / Edited by I. Vyrtoš, K. Shenderovsky. 260 s. [in Ukrainian].
9. Spokesperson: ICC may investigate Belarus' involvement in the deportation of Ukrainian children (2024) *Ukrainska Pravda*. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2024/10/10/7478962/> (accessed 25.10.2024) [in Ukrainian].
10. Scandal! A judge of the Pechersk Court made a shameful decision on a casino linked to Russia. Details [video]. *Channel 24*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=c1yxqLR7yis> (accessed 25.10.2024) [in Ukrainian].
11. The case of Ihor Kolomoisky: what is known about the investigation and what the businessman's lawyers say (2024). *TSN.ua*. URL: <https://tsn.ua/exclusive/sprava-igorya-kolomoyskogo-scho-vidomo-pro-slidstvo-i-scho-kazhut-advokadti-biznesmena-2652531.html> (accessed 25.10.2024) [in Ukrainian].

12. The court arrested the weapons found during the search in the case of the murder of Iryna Farion (2024). *Detector Media*. URL: <https://detector.media/infospace/article/231196/2024-08-22-sud-areshtuvav-znaydenu-pid-chas-obshuku-zbroyu-uspravi-pro-vbyvstvo-iryny-farion/> (accessed 25.10.2024) [in Ukrainian].
13. The court did not release the suspect in Farion's murder under house arrest (2024) *Ukrainska Pravda*. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2024/09/19/7475852/> (accessed 25.10.2024) [in Ukrainian].
14. Farion trial: the court announced the decision on the measure of restraint for Zinchenko (2024). *Channel 24*. URL: https://24tv.ua/sud-spravi-farion-sud-ozvuchiv-rishennya-shhodo-zapobizhnogo_n2685192 (accessed 25.10.2024) [in Ukrainian].
15. Money seized during searches can be confiscated from MSEK leaders, — Supreme Court. *Channel 24*. 2024. URL: https://24tv.ua/kerivnikiv-msek-mozhut-konfiskuvativilucheni-pid-chas-obshukiv_n2674079 (accessed 25.10.2024) [in Ukrainian].
16. In Russia, a 26-year-old Ukrainian woman was convicted for her surname Navalnaya — roszmi (2024). *TSN.ua*. URL: <https://tsn.ua/svit/u-rosiyi-26-richnu-ukrayinku-zasudili-za-prizvische-navalna-rozmi-2674941.html> (accessed 25.10.2024) [in Ukrainian].
17. Bihus.Info: A Supreme Court judge lives in a cottage worth UAH 18 million, which is registered to his mother-in-law (2024). *Ukrayinska Pravda*. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2024/10/7/7478615/> (accessed 25.10.2024) [in Ukrainian].